

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	7
<i>CAPITOLUL I</i>	
PRIMELE ZILE ALE ANULUI 1945	9
<i>CAPITOLUL II</i>	
IANUARIE 1945 – O LUNĂ DECISIVĂ	15
Ultima ofensivă germană pe frontul de vest	15
Un semnal de alarmă lansat de Winston Churchill, primul ministru al Marii Britanii	20
Ofensiva sovietică de la Vistula	22
Ofensivele din luna ianuarie ale armatelor sovietice, române, cehoslovace, bulgare și iugoslave pe fronturile de sud-est ale Europei	39
<i>CAPITOLUL III</i>	
CONFERINȚA DE LA IALTA	55
<i>CAPITOLUL IV</i>	
FEBRUARIE – MARTIE 1945 – DOUĂ LUNI CARE AU PRĂBUȘIT GERMANIA	78
Frontul de vest în intervalul 20 ianuarie – 15 martie 1945	80
Frontul de răsărit în lunile februarie - martie	89
Luptele din Ungaria și Cehoslovacia în lunile februarie - martie	102
Ultimul asalt aerian și naval asupra Germaniei	116
Sfârșitul amiralului Canaris	126
Ultimele încercări făcute de germani pentru a ieși din război pe calea tratatelor	131
<i>CAPITOLUL V</i>	
CONFERINȚE – LIGI – TRATATE ÎN PRIMA PARTE A ANULUI 1945	137
Conferința interamericană de la Chapultepec	137
Constituirea Ligii Arabe	139
Tratate, convenții, declarații, acorduri, conferințe sindicale în primele patru luni ale anului 1945	142
<i>CAPITOLUL VI</i>	
BALCANII – O REGIUNE EXPLOZIVĂ ÎN PRIMĂVARA ANULUI 1945	145
Albania	145
Grecia	146
Bulgaria	147
Iugoslavia	150
<i>CAPITOLUL VII</i>	
ROMÂNIA ÎN PRIMĂVARA ANULUI 1945	157
<i>CAPITOLUL VIII</i>	
DUPĂ 20 MARTIE, ALIAȚII PĂTRUND ÎN GERMANIA	177
Ofensiva Aliată pe Rin	179
Decesul președintelui Statelor Unite ale Americii – Franklin Delano Roosevelt	188
Sfârșitul administrației franceze de la Vichy	194

Prăbușirea frontului de vest	198
Olanda și frontul din nordul Germaniei	208
Drama Pachebotului German Wilhelm Gustloff	211
<i>CAPITOLUL IX</i>	
SFÂRȘITUL REPUBLICII DE LA SALO	212
Primele trei luni ale anului 1945	214
Încercări de tratative eșuate	216
Ultima ofensivă aliată din Italia	220
Milano – aprilie 1945	224
Zilele de 25-28 aprilie în Italia de Nord	230
Ultimul drum al Ducelui Benito Mussolini	231
Capitularea armatei germane din nordul Italiei	245
<i>CAPITOLUL X</i>	
APRILIE 1945 ÎN UNGARIA, CEHOSLOVACIA ȘI AUSTRIA	247
<i>CAPITOLUL XI</i>	
BĂTĂLIA PENTRU BERLIN	259
Asaltul Königsbergului	267
Elaborarea planului sovietic de cucerire a Berlinului	269
Pregătiri pentru marea bătălie a Berlinului	276
Avanpremierea ofensivei sovietice – 14-17 aprilie 1945 la Berlin	284
Ofensiva decisivă a Armatei Roșii împotriva capitalei Germaniei	292
Întâlnire pe Elba	309
26-30 aprilie 1945 în luptele pentru Berlin	312
Göring și Himmler au încercat să obțină libertatea de mișcare	317
Sinuciderea cancelarului german Adolf Hitler	325
Misiunea generalului Hans Krebs	338
Sinuciderea familiei Goebbels	344
Lichidarea bunkerului lui Hitler din Berlin	347
Capitularea garnizoanei germane din Berlin	353
<i>CAPITOLUL XII</i>	
RĂZBOIUL DIN EUROPA LA FINAL	364
Începutul sfârșitului	364
La cartierul general al noului conducător al Germaniei	371
Încercarea eșuată a lui Himmler de a prelua succesiunea lui Hitler la conducerea Germaniei	375
Operațiunea Praga	385
Capitularea Germaniei	393
Trupele feldmareșalului Schörner au luptat și după capitularea Germaniei	409
Sfârșitul unei cariere – Generalul Vlasov	411
Operațiunea Overcast	415
Festivitățile prilejuite de încheierea războiului din Europa	420
Suflă vântul sălbatec peste Germania	426
<i>CAPITOLUL XIII</i>	
IANUARIE – IULIE 1945 PE FRONTURILE DIN PACIFIC ȘI ASIA DE SUD-EST	456
Sondașe de pace	457
Luptele din arhipelagul Filipinelor	466
Iwo-Jima	471

Bombardamentele aeriene asupra metropolei japoneze	478
Okinawa	480
Recucerirea Birmaniei de către Aliați	492
China în al nouălea an de război	501
Thailanda se teme de invazie	504
Indochina, în anul 1945, un teritoriul însângerat	505
Malaysia este reocupată de Aliați fără lupte	509
Indiile Olandeze lipsesc Japonia de ultimele resurse de petrol	510
<i>CAPITOLUL XIV</i>	
CONSTITUIREA ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE	512
Inițiative pentru crearea unei noi organizații care să asigure menținerea păcii	513
San Francisco – 25 aprilie 1945	515
Primirea de noi membri în ONU	520
<i>CAPITOLUL XV</i>	
CONFERINȚA DE LA POTSDAM	521
Și din nou problema poloneză	524
Hopkins la Moscova	525
Potsdam, loc de desfășurare a Conferinței conducătorilor de guverne din Statele Unite ale Americii, Marii Britanii și Uniunii Sovietce	528
Prima parte a Conferinței de la Potsdam	530
Churchill iese din scena politică	538
În problema poloneză și la Potsdam divergențele între aliații occidentali și sovietici s-au menținut	539
Alte probleme pe ordinea de zi la Potsdam	544
<i>CAPITOLUL XVI</i>	
ULTIMELE DOUĂ LUNI DE RĂZBOI	550
Uniunea Sovietică se pregătește să intre în război împotriva Japoniei	551
Ultimatumul Aliat din 26 iulie 1945	554
Bomba atomică	559
Hiroshima și Nagasaki	582
Uniunea Sovietică declară război Japoniei	595
Operațiunile militare din provincia Kwangtung	599
Ultimele lupte din zona Oceanului Pacific și Asiei de sud-est	605
Capitularea Japoniei	607
Semnarea armistițiului între Aliați și Japonia	628
<i>CAPITOLUL XVII</i>	
PREGĂTIREA ȘI SEMNAREA TRATATELOR DE PACE CU STATELE FOSTE ALIATE ALE GERMANIEI NAZISTE	634
<i>CAPITOLUL XVIII</i>	
EPILOG	644

Zorin Zamfir

Jean Banciu

TRATAT DE ISTORIE UNIVERSALĂ

Al doilea război mondial

Volumul VII

1945

Sfârșitul unui cataclism

***Războiul și moartea ne-au arătat adevăratele puteri sufletești
desfășurate în toată măreția lor.***

J. Delmas

Cuvânt înainte

Anul 1945 a însemnat sfârșitul Germaniei naziste și a Japoniei militariste, sfârșit umbrit însă de tragedia Dresdei, a Hiroshimei și a orașului Nagasaki.

Marea conflagrație a secolului douăzeci, războiul care, așa cum a spus von Seeckt, rezulta în mod inevitabil din legile eterne ale amintirilor și din declinul popoarelor, s-a încheiat după trecerea a mai mult de două treimi din anul 1945.

Dacă anul 1939 a fost ultimul an de pace și întâiul an de război, 1945 a fost ultimul an de război și primul an de pace, o pace care pentru mulți ani avea să se transforme într-un război rece între aliații din tabăra învingătorilor.

Privind retrospectiv perioada anilor 1939-1945 încerci un sentiment bizar: o lume ce părea de neclintit s-a destrămat. În război au învins cei care au crezut mai deplin în dreptatea cauzei lor, au învins cei mulți, cei care doreau cu mai multă ardoare în împlinirea idealurilor și obiectivelor lor.

Drumul spre aceste obiective a fost greu și aspru. Victoria, până la urmă, n-a fost obținută numai prin strălucirea și capacitatea unor personalități, chiar dacă, de-a lungul celor șase ani de război, generali, amirali și alți comandanți de armate, de flote sau escadrile au apărut în primul plan, chiar dacă au primit ordine și medalii pentru fapte de arme strălucite, ci victoria a purtat aureola eroismului anonimilor, a masei de soldați, a marinarilor și aviatorilor, care au alcătuit armatele aliaților.

Din păcate, imediat după încheierea ostilităților celui de al doilea război mondial, coaliția națiunilor învingătoare s-a destrămat. Marile Puteri ale acestei coaliții au apucat pe drumuri diferite, datorită mai ales setei de dominație și a dorinței de a răspândi alte teorii ideologice decât cele existente până atunci.

S-a format, din nou, două tabere despărțite de interese meschine și neverosimile, care se vor înfrunta vreme de multe decenii, cu înverșunare și dușmănie, într-un război rece și de neînțeles.

X

X

X

Am încercat și acum să încheiem acest ciclu, cu cel de al șaptelea volum, prezentarea celor mai importante momente ale celui de al doilea război mondial.

Descrierea celor șase ani de ostilități înfricoșătoare am făcut-o nu pentru a preamări un trecut eroic ci spre a reprezenta un avertisment pentru prevenirea unor alte catastrofe, mai grozave decât cele pe care istoria le-a înregistrat până acum.

AUTORII

Capitolul I

Primele zile ale anului 1945

La începutul anului 1945, când lumea intra într-un nou an de război, care avea să fie și ultimul, soarta Germaniei părea hotărâtă. Cel de al treilea Reich trăia vremuri grele. Frontul se apropiase amenințător de teritoriul german. Armata lui Hitler, mult timp invincibilă, suferise pierderi grele în anii 1943-1944, iar acum rezista cu dificultate presiunilor exercitate de sovietici și de Aliați, atât pe frontul de Răsărit, în Apus, în Italia și în Balcani. Ofensiva pornită de germani, conduși de feldmareșalul Gerd von Rundstedt la jumătatea lunii decembrie 1944, se încetinise și bătea pasul pe loc. Parcă nimic nu mai mergea bine pentru liderii de la Berlin. Cei mai mulți dintre aliații Germaniei (România, Bulgaria, Finlanda) trecuseră în tabăra adversarilor ei. Regimurile marionetă din Norvegia, Olanda, Slovacia și Croația se mențineau cu destule dificultăți.

În interior, situația Germaniei era și ea foarte rea, chiar dramatică. Populația suferea de o lipsă acută de alimente și combustibili. Bombardamentele aeriene aliate s-au succedat fără întrerupere, ziua și noaptea, îngrămădind ruine peste ruine, transformând orașele germane în ruguri arzânde și în grămezi de moloz. Și totuși această populație, cea germană, disciplinată și patriotă, a răbdat cu stoicism și nu s-a răzvrătit.

În acest angrenaj, armata germană a înțeles că trebuie să se bată până la ultima energie, deși nimeni nu mai credea în victorie.

Cu toate pierderile pe care le suferise, la începutul anului 1945, Germania mai dispunea de încă 299 de divizii și 31 de brigăzi, cu un efectiv de 7.500.000 de militari, înzestrați cu o mare cantitate de tehnică de luptă.¹ Dintre acestea 185 de divizii germane plus 15 divizii ungare erau angajate în lupta împotriva Armatei Roșii. Sovieticii dispuneau de 500 de divizii cu un efectiv total de circa 6.500.000 de militari², care aveau în dotare 91.400 tunuri și aruncătoare de mine, aproape 11.000 de tancuri și autotunuri și mai bine de 14.500 avioane.³

Superioritatea sovietică era de 3 la 1 la infanterie, 7 la 2 la artilerie și 10 la 1 la aviație.

Informat de generalul Heinz Guderian la 24 decembrie 1944 de această dispunere a superiorității sovietice, Hitler a socotit informațiile eronate și nu a vrut să țină seama de realitate.⁴

¹ *50 let voorujennih sil SSSR*, Moskva, 1968, p. 424.

² Colonel Eugen Bantea, Colonel Constantin Nicolae, General-maior Gheorghe Zaharia, *August 1944 – mai 1945*, Editura Militară, București, 1969, p. 281.

³ G.K. Jukov, *Amintiri și reflecții*, Editura Militară, București, 1970, p. 661.

⁴ Jacques de Launay, *Mari decizii ale celui de al doilea război mondial*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, vol. II, p. 306.

Alături de Armata Roșie pe frontul de răsărit luptau, de asemenea, trupe poloneze, cehoslovace, române, iar în sud-est trupe bulgare; efectivul total al trupelor care luptau alături de Armata Roșie, la începutul anului 1945, se ridica la 320.000 de militari.

În cadrul Frontului 3 bielorus fuseseră încadrați și aviatorii francezi ai Regimentului de aviație Normandie-Nieman.¹

**Wehrmachtul încă
gata de luptă**

Pe frontul apusean, germanii nu mai dispuneau decât de 77 de divizii.² În fața lor, trupele nord-americane, britanice și franceze numărau 87 de divizii bine încadrate și înarmate, dispunând de 6.500 de tunuri și peste 10.000 de avioane.³ Circa 3.000.000 de militari aliați luptau pe frontul de vest împotriva germanilor. La aceste efective terestre se adăugau forțele navale, care și acestea susțineau cu artileria ofensivă aliată de-a lungul țărmurilor belgiene și olandeze.

În această fază a războiului participa și o armată poloneză cu 5 divizii, plus diverse unități speciale⁴, echipate și înarmate de aliați.

Diviziile germane de pe frontul de vest aveau efective reduse și dispuneau de numai 1.600 de tancuri și tunuri de asalt și un număr infim de avioane de luptă – numai 1.750 de aparate.⁵

Efectivele totale ale armatei Statelor Unite ale Americii pe toate fronturile și în patrie crescuseră de la 200.000 de militari în vara anului 1939 la peste 8.300.000 de militari în anul 1945.⁶

Pe frontul italian, nord-americaniile aveau 6 divizii amplasate pe o distanță de 70 de mile a liniei de luptă, iar britanicii și celelalte națiuni din coaliția aliată 15 divizii dispuse pe 113 mile de front.⁷ În fața lor se aflau 31 de divizii germane cu efective mici și slab încadrate.⁸

Ultimul front din Europa, frontul dalmat, era susținut de trupe sovietice, bulgare și 9-10 divizii iugoslave, înșiruite de-a lungul unei linii de beligeranță de 340 de mile.

Superioritatea aliată pe toate fronturile era evidentă, atât în numărul de militari, cât și în tehnică de luptă.

Nici un general al armatei germane nu mai credea în victoria Reichului. Numai Hitler era singura persoană care mai spera în victorie și apariția unei arme minune cu care să fie obținută această victorie. De altfel, la sfârșitul fiecărei consfătuirii militare,

¹ G.K. Jukov, *Op.cit.*, p. 661.

² General L.M. Chassin, *Histoire militaire de la seconde guerre mondiale*, Paris, 1947, p. 367.

³ G.K. Jukov, *Op.cit.*, p. 661.

⁴ Colonel Eugen Bantea, Colonel Constantin Nicolae, General-maior Gheorghe Zaharia, *Op.cit.*, p. 281.

⁵ G.K. Jukov, *Op.cit.*, p. 661.

⁶ Forest C. Poque, *Obiectivul principal – atacarea Germaniei naziste*, în „Magazin istoric” nr. 4 (157) aprilie 1980, p. 21.

⁷ Nicolae I. Dragodănescu, Horia Brestoiu, Vasile Bobocescu, *Totul pentru front, totul pentru victorie*, în „Magazin istoric” nr. 5 (158) mai 1980, p. 5.

⁸ G.K. Jukov, *Op.cit.*, p. 662.

Hitler obișnuia să spună: Veți vedea domnilor! Eu voi avea dreptate.¹ Führerul era de asemenea convins că, până la urmă, Aliații se vor certa. Vorbe șoptite, abia perceptibile îi ajunseseră la urechi, cum că anglo-nord-americanii erau gata să încheie o pace separată cu Germania, dar cu eliminarea persoanei sale. Această versiune a fost avansată de englezi la unele tratative purtate la Stockholm cu reprezentanți ai Ministerului de Externe de la Berlin. Când i s-a raportat această inițiativă, Hitler a ordonat ca tratativele să fie întrerupte.²

Sumbră era situația și în Italia de Nord, unde Ducele Benito Mussolini pusese bazele Republicii de la Salo.

„La 1 ianuarie 1945 – a scris Max Gallo – la Milano³, cufundat într-o ceață rece, începea un nou război. Circulația era redusă; câteva mașini ale Wehrmachtului sau ale poliției, cu faruri albăstrui, alunecau tăcute în orașul chinuit de restricții, camuflaj, neliniște și amărăciune.

Pe la ora 19, la cinematografele din oraș, reprezentațiile erau programate să înceapă în așa fel încât să se termine înainte de ora consemnului. Sălile sunt pline, căci viața continuă, acasă e frig și e totuși 1 ianuarie. Deodată, în mod simultan, în fața ușilor mai multor cinematografe, din cartiere diferite, de la poarta Ticinese până la Via Vitruvio, se produce o agitație confuză. Spectatorii se întrebă între ei ce s-a întâmplat, în timp ce pe scenă năvălesc partizani înarmați, purtând măști; alții stau pe alei, gata să intervină; câțiva oratori încep să vorbească, proslăvind rezistența. Peste câteva zile, aceeași scenă are loc la teatrul Goldoni din Veneția. De fiecare dată, nici polițiștii și nici nemții nu s-au clintit sub amenințarea pistoalelor.”⁴

Cei care l-au vizitat pe Mussolini în primele zile ale anului 1945 l-au găsit slab, palid, îmbătrânit, pradă unei melancolii neliniștite anxioase.⁵

Ducele și-a dat seama că nu mai avea nici-o salvare, deși în fundul sufletului se agăța, în mod irațional, neexprimat, de speranța că, în ultima clipă, ca în atâtea rânduri, se va găsi o cale de scăpare. De altfel, Mussolini va face tentative desperate de a-i contacta pe anglo-americieni scriind: „Orice mișcare necontrolată și extremistă din partea formațiilor neregulate, sau orice mișcări de stradă, provocate de bande de partizani comuniști, mișcări greviste, adunări etc. vor fi combătute de forțele armate republicane și de către forțele aliate. Clerul se va preocupa să sprijine pacea generală.”⁶

Există în scrisorile lui Mussolini și o frază care dezvăluia teama Ducelui: „Am vrea să cunoaștem soarta care-i așteaptă pe membrii guvernului sau pe cei care au avut funcții de conducere în Republica Socială Italiană.”⁷ El enumeră: arestarea, lagărul de concentrare, exilul, dar nu-și poate închipui moartea.

Nimeni nu putea atunci și nici nu dorea să-i dea un răspuns lui Mussolini la întrebările lui.

¹ Lev Beziński, *Enigme descifrate ale celui de al treilea Reich*, Editura Politică, București, 1988, p. 265.

² *Ibidem*, p. 265.

³ *Milano* – al doilea oraș ca mărime al Italiei în ce privește numărul de locuitori, centru activ industrial, metropola marii finanțe italiene, situat în nordul peninsulei, în Lombardia, întemeiat la sfârșitul secolului 5 și începutul secolului 4 înainte de Christos.

⁴ Max Gallo, *Italia lui Mussolini*, Editura Politică, București, 1969, p.p. 519-520.

⁵ *Ibidem*, p. 520.

⁶ *Ibidem*, p. 525.

⁷ *Ibidem*, p. 525.

În Asia, marele aliat al Germaniei, Japonia, se afla și ea într-o situație de neînviat. Pierduse în anul 1944 nave cu un deplasament de 3.800.000 tone.¹

Întreaga producție de război niponă era în scădere, construcția de nave nu mai acoperea decât jumătate din pierderi, iar cea aeronautică se afla cam în aceeași situație. Metalele neferoase lipseau în totalitate, în timp ce liniile de comunicații pe mări și oceane erau practic paralizate. La începutul anului 1945 nu mai funcționa normal decât o singură linie de comunicație: Singapore – Nagasaki, de-a lungul țărmurilor chineze.²

Spre sfârșitul anului 1944, Japonia avea sub arme 5.365.000 de militari, din care trupele terestre împreună cu aviația numărau 4.100.000 de militari, iar forțele navale aveau 1.265.000 de marinari.

Analizând această situație, Cartierul General Imperial a adoptat, în luna ianuarie 1945, un program pentru mobilizarea și înarmarea generală a populației și militarizarea principalelor ramuri industriale și de transport în vederea întăririi și ducerii mai departe a războiului.³

Sărbătorirea Anului Nou 1945 s-a desfășurat diferit la Cartierul General al fűhrerului față de Moscova. Potrivit însemnărilor lui Martin Bormann, șeful Cancelariei Partidului Național Socialist din Germania, la masa din ziua de 1 ianuarie 1945, la Hitler, au fost prezenți: Hermann Goring, Wilhelm Keitel, Martin Bormann, Gerd von Rundstedt, Joachim Schorff (șeful Departamentului de Istorie al Statului Major al forțelor terestre), Alfred Jodl, Joachim von Ribbentrop, Wilhelm Burdgorff (șeful Direcției cadrelor din OKW), Albert Speer, Heinz Guderian⁴, șeful Marelui Stat Major al forțelor terestre OKH⁵

Fiind înconjurat de toate vűrfurile militare și politice ale Germaniei, Hitler a încercat să îmbunătățească planul operativ al ofensivei din Ardeni, în scopul ieșirii la mare și schimbarea hotărűtoare a raportului de forțe pe frontul de vest.⁶

De partea cealaltă, la Moscova, anul nou al conducătorilor Uniunii Sovietice s-a desfășurat, conform relatării lui Stemenko, în felul următor: „În ajunul anului nou 1945, cu câteva ore înainte de miezul nopții, generalul Antonov mi-a spus: Adineauri Aleksandr Poskrebűseev ne-a comunicat să venim la vila Blijniia⁷ în jurul orei 23,30’, fără hărűți și fără documente.

La întrebarea mea ce ar putea să însemne această convocare, el mi-a răspuns pe un ton glumeț: Poate ne invită să facem revelionul.

N-ar fi rău deloc.

Peste câteva minute a telefonat comandantul trupelor de blindate de tancuri și mecanizate, I.N. Fiodorenko, și s-a interesat dacă nu știm cumva de ce a fost convocat

¹ Jacques de Launay, *Op.cit.*, vol. II, p. 361.

² *Ibidem*, vol. II, p.362.

³ *Marea conflagrație a secolului XX – Al doilea război mondial*, Editura Politică, București, 1971, p. 531.

⁴ De la generalul Guderian au rămas lucrările: *A la tète des Panzer*, Paris f.a. și *Panzer Leader*, London, 1952.

⁵ Lev Bezimenski, *Op.cit.*, p. 262.

⁶ *Ibidem*, p. 262.

⁷ Stalin mergea mai mult la Kuntsevo, la vila cea mai apropiată *Blijniia*, unde și-a petrecut cea mai mare parte din ultimii 20 de ani ai vieții. Arhitectul care a construit-o a fost Miron Merjanov, cel care îi va mai construi și altele: Daliaia (cea mai depărtată) și Sokolovka.

Blijniia era o construcție modernă cu un etaj, înconjurată de o grădină și de pădure. Stalin ocupa parterul, dar locuia într-o singură cameră. Își păstrase același mod de viață auster și frugal de altădată. Dormea pe canapea. Pe masă își ținea dosarele, ziarele și cărțile. (Lilly Marcou, *Stalin – viața privată*, Antet 1997, p.p. 142-143)

și el la Blijniaia tot fără documente. I-am spus că și pe noi ne frământă mintea ca să înțelegem rostul acestei convocări.

La ora 23, Antonov și cu mine am plecat cu turismul lui, ca de obicei. Pe drum am continuat să tot facem presupuneri în legătură cu scopul convocării. Deplasările noastre zilnice la raportul comandantului suprem se făceau, de regulă, mai târziu, iar de sărbători nu am fost invitați niciodată. În anii războiului uitasem de fapt acest cuvânt.

La vila lui Stalin am găsit și alți militari: A.A. Novikov, N.N. Voronov, I.N. Fiodorenko și A.V. Hruliov. Pe urmă a sosit S.M. Budionnii. Am constatat că fuseseră într-adevăr invitați la revelion, dovadă fiind masa întinsă.

Cu câteva minute înainte de ora 24 au sosit împreună toți membrii Biroului Politic și cu ei câțiva comisari ai poporului, din care am reținut numai pe B.L. Vannikov și V.A. Malîșev. În total s-au adunat vreo 25 de bărbați și o singură femeie – soția secretarului general al Partidului Comunist Italian Palmiro Togliatti¹, care era și el de față.

Stalin s-a așezat la locul lui obișnuit în capul mesei. În dreapta lui se afla, ca totdeauna, o carafă de apă. Nu exista personal de serviciu și fiecare își puna în farfurie ce dorea.

Când a început să bată pendula, comandantul a rostit o scurtă cuvântare în cinstea poporului sovietic care a făcut tot ce i-a stat în putință pentru zdrobirea armatei hitleriste și a apropiat ceasul victoriei noastre. El a toastat pentru Forțele armatei sovietice și ne-a felicitat, urându-ne – La mulți ani tovarăși! Ne-am felicitat unii pe alții și am închinat un pahar pentru ca războiul să se încheie victorios în noul an 1945. Stinghereala ușoară de la început a dispărut în scurt timp. Conversația a devenit generală. Gazda nu respecta un ritual sever; după câteva toasturi, s-a ridicat de la masă, și-a aprins pipa și a început o conversație cu unul din oaspeți. Ceilalți meseni au profitat imediat de libertate și s-au împărțit în grupuri; s-au auzit râsete, vocile au devenit mai tari. Budionnii a adus din antreu o armonică cu care venise de acasă. S-a așezat pe un scaun și a întins larg burduful. Cânta magistral, mai multe cântece populare rusești, valsuri și polci, plecându-și urechea spre instrument, ca orice acordeonist adevărat. Era evident că aceasta e distracția lui preferată.

Lângă Budionnii a venit mai întâi Vorosilov, apoi mulți alții.

Când Budionnii a încetat să cânte, Stalin a pus patefonul. Discurile le alegea el singur. Oaspeții au încercat să danseze, dar nu aveau decât o parteneră, așa că s-au lăsat păgubași. Atunci gazda a pus un disc cu dansul *Barînea*. Budionnii nu s-a putut stăpâni și a început să joace. Dansa cu ardoare, lăsându-se pe vine și aruncând câte un picior înainte, lovindu-se cu palmele peste genunchi și pe carâmbi. Toți aplaudau din suflet.

Punctul culminant al programului muzical l-au constituit înregistrările de cântece militare în interpretarea ansamblului condus de A.V. Aleksandrov. Cunoșteam cu toții aceste cântece și i-am ținut ansamblului ison într-un glas.

Era ora 3 când am plecat din Kunțevo. Acest prim revelion petrecut în timpul războiului într-o atmosferă decât cea de la serviciu îndemna la meditație. Totul arăta că sfârșitul războiului nu este departe. Răsuflăm acum mai ușor, deși știam că în viitor, imediat avea să înceapă o ofensivă grandioasă, că ne așteptau încă multe bătălii grele.”²

¹ *Palmiro Togliatti* (1893-1964) – secretar general al Partidului Comunist Italian (1927-1964) și al Internaționalei Comuniste (1935-1943).

² S.M. Stemenko, *La Marele Stat Major*, Editura Militară, București, 1973, p.p. 282-283.

În orice caz conducerea de la Moscova privea cu încredere următoarele zile. Până la 1 ianuarie 1945 fuseseră repuse în funcțiune peste 1.000 de mine, o serie de centrale electrice și furnale.¹

Odată cu prima zi a noului an, ostilitățile pe front au continuat, mai puțin intens în Polonia și Țările Baltice și mai intens în Cehoslovacia, zona orașului Budapesta și pe frontul de vest.

La 3 ianuarie, Turcia a rupt relațiile diplomatice cu Japonia, iar la 14 ianuarie a deschis Aliaților strâmtorile Bosfor² și Dardanele.³

Cercul în jurul Germaniei și Japoniei se strângea cu fiecare zi. Cu toate acestea, conducerile de la Berlin și Tokyo mai sperau, iar activitatea la nivelul Marilor Cartiere Generale ale celor două țări se desfășura normal. Jurnalul rămas de la Martin Bormann pentru primele zile ale lunii ianuarie pare să demonstreze că nu se schimbaseră nimic în ritmul de muncă al oamenilor care-l deserveau pe Hitler.

Marti 2 ianuarie: Ribbentrop la fűhrer, apoi Martin Bormann.

Miercuri 3 ianuarie: ora 13, consfătuire la Martin Bormann, cu participarea lui Goebbels, Neumann, Speer, Zaur și Hanzenműller în problema mobilizării industriei de război și a transportului feroviar în folosul Wehrmachtului; după amiază consfătuire la fűhrer.

Joi 4 ianuarie: Speer și Zaur la fűhrer, apoi Hanzenműller.

Vineri 5 ianuarie: Fűhrerul îl cheamă pe Reichsmareșal cu raportul privind situația războiului aerian. Martin Bormann îi raportează fűhrerului.

Sămbătă 6 ianuarie: nu sunt însemnări.

Duminică 7 ianuarie: Seara la ora 22, plecarea lui Martin Bormann cu mașina la München. Atacuri aeriene repetate asupra Münchenului.

Luni 8 ianuarie: sosirea lui Martin Bormann la München. Până la prânz la familia Fegelein, apoi plecarea în munți.

Joi 11 ianuarie: vizitarea tuturor minelor.⁴

În spatele fiecărei zile de jurnal, realitatea era însă alta.

Martin Bormann era un personaj pe care mulți din apropiații lui Hitler nu-l aveau la inimă.

„Martin Bormann – a relatat Albert Speer, arhitectul lui Hitler și ministrul armamentului – reușea să se distingă prin brutalitatea sentimentelor. Natură subalternă, își trata subordonații ca și cum ar fi avut de-a face cu niște dobitoace; era un veritabil mitocan. L-am evitat totdeauna pe Bormann, pentru că nu ne-am putut suporta din capul locului. Pe când stăteam la cuibul vulturilor la Obersalzberg, Hitler își făcea apariția în jurul orei 11, studia dosarele cu presa, asculta raportul lui Bormann și lua primele decizii. Ziua începea cu un dejun interminabil. Invitații se adunau în anticameră, Hitler își alegea vecinul de masă, în timp ce Bormann avea privilegiul de a fi însoțitorul titular al Evei Braun. Acest privilegiu indica fără putință de tăgadă că deținea o poziție dominantă la Berghof.” (reședința montană a lui Hitler în Alpii Bavarezi)⁵

¹ *Istoria URSS – epoca socialismului 1917-1957*, Editura Politică, București, 1958, p. 536.

² *Strâmtoarea Bosfor* unește Marea Neagră cu Marea Marmara – 30 km. lungime, 750-3.700 metri lățime, adâncimea maximă 38 de metri. Pe coasta europeană a strâmtoării se află orașul Istanbul.

³ *Strâmtoarea Dardanele (Helespont)* unește Marea Marmara cu Marea Egee – 120,5 km. lungime, 1,3-18,5 km. lățime, adâncimea maximă 106 metri.

⁴ Lev Bezîmenski, *Op.cit.*, p. 262.

⁵ Albert Speer, *În inima celui de al treilea Reich*, în „Bătălii în umbră” – Almanah editat de Revista „Steaua”, Cluj-Napoca, 1988, p. 105.